

nieuws uit de regio

Landelijke roofvogeldag te Meppel

De Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN) organiseert op zaterdag 18 februari 1995 een Landelijke Roofvogeldag. Plaats: Stadsschouwburg te Meppel, Zuidereinde 70 (nabij station). Tijd: 10.30 uur tot 16.30 uur. Vanaf 9.30 is de zaal open en de koffie staat klaar.

De dag bestaat uit een aantal lezingen, een film over de Buizerd (derde WRN-productie) en een tentoonstelling over stootvogels. Tevens zijn er diverse stands aanwezig. De toegang is gratis, **echter alleen na opgave**. Bij opgave tevens vermelden of u gebruik maakt van de lunch à f 10,-.

Het lezingenprogramma ziet er als volgt uit:

- Maria Quist: Overzicht WRN-activiteiten 1994 en plannen voor 1995
- Rob Vogel: Ontmoetingen met roofvogels in Zuid-Amerika
- Ben Koks: Kansen voor Grauwe Kiekendieven door braaklegging
- Menno Zijlstra: Ontwikkeling van roofvogelpopulaties in 'nieuw land' (Flevoland)
- Rob Bijlsma: De invloed van predatie door Haviken op de stand van overige roofvogels.

■ Voor opgave en verdere informatie: WRN, Aekingaweg 3, 8426 GN Appelscha. Tel.: 05162 - 2660, fax: 05162 - 3330.

Stichting Het Noordhollands Landschap neemt beheer Balgzand over van Vogelbescherming Nederland

Per 1 juli 1994 heeft de Stichting Het Noordhollands Landschap het beheer van Balgzand overgenomen van Vogelbescherming Nederland. Vogelbescherming Nederland beheerde de schorren van dit belangrijke deel van de Waddenzee sinds de jaren zestig. De organisatie draagt haar terrein over aan Het Noordhollands Landschap om zich meer te kunnen concentreren op haar hoofdtaken en omdat op deze wijze het natuurbeheer efficiënter kan plaatsvinden. Het landschap beheert immers in de omgeving al diverse natuurgebieden. De opzichter Meindert Otten zal in het kader van de overdracht een groot aantal rondleidingen verzorgen.

Balgzand is een 6000 hectare groot waddegebied tussen Den Helder en Wieringen. Het gebied is vooral voor vogels van groot belang. Er broeden grote aantallen sterns, meeuwen en steltlopers en tienduizenden vogels zoeken in het gebied voedsel zoals Scholeksters, Bergeenden en diverse strandlopersoorten. Uniek is de functie die het gebied heeft als slaappleaats voor sterns. Het gaat daarbij om soms wel honderd-duizend Zwarte Sterns.

Langs de dijk bevinden zich een aantal kwelders waarover Het Noordhollands Landschap het feitelijke beheer gaat voeren. Deze kwelders zijn voor het hele gebied van groot belang. Alleen deze kwelders blijven namelijk droog tijdens het twee maal per dag optredende hoogwater. De

duizenden vogels die bij laagwater op de slikken voedsel zoeken, trekken zich dan terug op de kwelders. Het handhaven van de rust is de belangrijkste taak van de beheerder.

Het Noordhollands Landschap vindt het belangrijk dat iedereen kan meegenieten van de rijke natuur in dit schitterende stuk waddegebied. In het kader van de overdracht naar de Stichting Het Noordhollands Landschap worden daarom een groot aantal excursies georganiseerd onder leiding van de opzichter Meindert Otten. Er zijn verschillende mogelijkheden. Zo kunt u bijvoorbeeld met de opzichter meerijden tijdens zijn dagelijks rondje langs het gebied. Er kunnen tijdens deze unieke tocht per keer maximaal drie personen mee. Het is ook mogelijk om met een groep van maximaal vijftien of dertig personen een afspraak te maken. Verder kunt u aansluiten bij enkele excursies. Deze zijn eind juli en in de derde week van september. De eerste excursie is goed voor het waarnemen van de massale slaaptrek van Zwarte Stern. Wellicht vertoont zelfs de zeldzame Lachstern zich.

Gaat u liever zelf op stap dan kunt u terecht bij de vogelobservatiehut bij de Van Ewijksluis. Daar is bij hoogwater meestal veel te zien, zeker wanneer een noordenwind het water tot aan de kwelders opstuwt.

Een compleet overzicht van de excursiemogelijkheden kunt u telefonisch opvragen bij de Stichting Het Noordhollands Landschap, postbus 257, 1900 AG Castricum, 02518 - 59 750.

Vogels van moeraselementen in Groningen

In dit rapport worden de belangrijkste resultaten vermeld van het onderzoek naar de betekenis van de moeraselementen voor vogels en factoren die het voorkomen van vogels in deze elementen in de provincie Groningen bepalen. In groot deel van de moeraselementen in Groningen ligt binnen de ecologische hoofdstructuur, zoals dat is aangegeven in het Natuurbeleidsplan. De meeste elementen komen nog slechts versnipperd voor.

Het onderzoek is uitgevoerd in het Zuidelijk Westerkwartier (ZWK) en het Gorecht (Haren en omgeving). De onderzochte moeraselementen zijn restanten van voorheen uitgestrekte petgatencomplexen. Het zijn karakteristieke elementen in de laagveengebieden van deze regio's. De meest voorkomende broedvogels in de onderzochte gebieden zijn Wilde Eend, Kleine Kalkiet, Fitis, Winterkoning en Meerkooi. Buiten de broedtijd behoren Wilde Eend, Smient, Houtduif, Spreeuw, Pimpelmees, Vink, tot de talrijkste vogelsoorten. Hoewel op de trek of overwinterend in lagere aantallen ook Roodborst, Zanglijster en Winterkoning in veel moeraselementen voorkomen.

De auteur concludeert uit de gegevens dat karakteristieke bevolking van natte moerassen nauwelijks is verdwenen uit Groningen, dat de vo-

gelbevolking van de moeraselementen zich vrijwel niet meer onderscheidt van die in andere natuurlijke elementen in het omringende cultuurlandschap, dat door de geringde oppervlakte van veel moeraselementen veel echte moerasvogels ontbreken of slechts in geringe aantallen voorkomen (niet meer dan 30% van de indicatorsoorten die men er zou verwachten, is als broedvogel vastgesteld). Van enkele algemene soorten komen nog duurzame populaties voor in de grootste moeraselementen, zoals de Doezumermieden en de Harener Wildernis. In het rapport worden enkele maatregelen aanbevolen voor het behoud van de bestaande moeraselementen in Groningen.

Jan van 't Hoff: Vogels van moeraselementen. Habitat-eisen en seizoensverloop. 68 bladzijden, 17 tabellen, 5 figuren, zwartwitfoto's, pentekeningen, 12 bijlagen met grafieken (1994). Uitg. Provincie Groningen, Dienst Ruimtelijke Ordening, Bureau Natuur- en Landschapsonderzoek, Eendrachtskade 2 zz, 9726 CW Groningen, 050 - 164 160, postbus 610, 9700 AP Groningen. Prijs f 15,- exclusief verzendkosten. Te bestellen bij bovenstaand adres.

Nieuwsbrief De Smient van SVN

De Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (veertien organisaties) beperken zich niet meer tot vogels tellen, maar slaan de handen ineen om de vogels óók te beschermen. Dit betekent dat de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN) ook meer aan de weg gaat timmeren.

Om op de hoogte te blijven wat de SVN mede namens de veertien Noordhollandse organisaties onderneemt op beschermingsgebied zal een Nieuwsbrief worden uitgegeven, 'De Smient' zal zo vaak als nodig verschijnen. Nummer 1 is in september 1994 verschenen en bevat de matrix van mogelijke vogelbeschermingsactiviteiten die de hoogste prioriteit genieten:

- de jachtproblematiek rondom ganzen
- de jachtproblematiek rondom smienten

- de elf-soortenactie
- het exotenbeeld
- de jacht op SOW-terreinen (SOW betekent Samenwerkings Orgaan Westfriesland, 02290 - 53 311)
- de zogenaamde 'overlegbeloften'.

Het punt van de elf-soortenactie is nauw verweven met de jacht op de SOW-terreinen en zal in samenhang daarmee worden behandeld.

Bovendien vinden wij in deze eerste nieuwsbrief berichten over de voortgang van het smienten-beheersplan, mestinjecteurs, conceptstandpunt ten aanzien van de Nijlgans, voortgang windmolenproject, knobbelzwanenproblematiek, vogels en Vossen, jacht op SOW-terreinen (artikel 45 Jachtwet), en een aantal uit bladen en kranten overgenomen berichten.

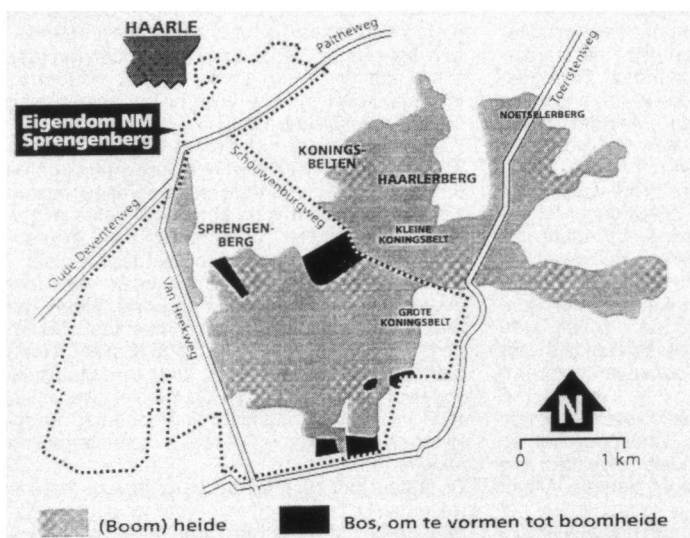
Op bladzijde 23 staat de Jachtkalender voor 1994-1995 afgedrukt. Een kleine onjuistheid is dat de Huismus niet het hele jaar onbeschermd is, maar voor de periode van 15 juni tot en met 15 september.

De redactie is in handen van Hugh P. Gallacher en Peter Pover.

■ Redactie-adres: Milieufederatie Noord-Holland, Nicolaasstraat 2 b, 1506 BB Zaandam, 075 - 351 598 (kantooruren).

Meer ruimte voor Korhoen op Sprengenberg

Deze herfst begint de Vereniging Natuurmonumenten met het kappen van in totaal ongeveer 25 hectare bos op verschillende locaties in haar terrein Sprengenberg op de Sallandse Heuvelrug. Op de plekken waar het bos verdwijnt, moet weer heide ontstaan. Hierdoor wordt het leefgebied van het Korhoen vergroot, zodat deze zeldzaam geworden vogel de mogelijkheid heeft om zich verder in het aangrenzende gebied uit te breiden. Al eerder werd op de Sprengenberg, en ook in het aangrenzende gebied dat wordt beheerd door Staatsbosbeheer, bos omgevormd tot

De Sprengenberg op de Sallandse Heuvelrug krijgt meer ruimte voor de Korhoenders.

heide. Deze beheermaatregelen worden uitgevoerd in het kader van het Soortenbeschermingsplan Korhoen dat het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in 1991 heeft gepubliceerd als onderdeel van het Natuurbeleidsplan.

De Sallandse Heuvelrug is de enige plek in ons land waar nog een levensvatbare populatie Korhoenders voorkomt. In de lente van dit jaar zijn hier nog 29 hanen geteld.

Het leefgebied van deze voor heide en hoogveen karakteristieke vogelsoort is landelijk de laatste decennia enorm achteruitgegaan, zowel in kwantiteit als in kwaliteit. Op de Sallandse Heuvelrug is het aantal Korhoenders, dank zij speciale beheermaatregelen, de laatste jaren toegenomen. Het Korhoen heeft een heide- of hoogveen-gebied van flinke omvang nodig, met voldoende rust en voldoende mogelijkheden om voedsel te vinden. Doordat veel heide geleidelijk spontaan met bos is begroeid en door verstoring en versnippering zijn zulke gebieden uiterst zeldzaam geworden.

In het Fochteloërveen, een hoogveenreservaat van Natuurmonumenten op de grens van Friesland en Drenthe, kwam het Korhoen tot een jaar of tien geleden nog voor. Inmiddels is de soort daar als broedvogel verdwenen.

Om nieuwe kansen te scheppen voor de Korhoenders, zijn verschillende beheermaatregelen nodig. De bestaande heidevelden moeten op kleinschalige wijze worden beheerd, om voldoende afwisseling in de vegetatie te waarborgen. Dat betekent dat plaggen en eventueel maaien, nooit op grote oppervlakten in één keer plaatsvindt, maar in relatief kleine stroken, verspreid over het gebied. Zo blijven er steeds voldoende geschikte nestplaatsen aanwezig. Door een gericht kapbeheer wordt gezorgd voor heidevelden van voldoende omvang en voor open bosranden en boomheiden. Verspreid staande bomen of boomgroepen op de heide worden door het Korhoen gebruikt als rustplaats en voedselbron. Ten slotte zijn ook cultuurgronden, zoals graanakkers met veel akkerkruiden, in de omgeving van de heide van belang als foerageergebied. In het Beschermingsplan Korhoen zijn vier gebieden aangewezen als het meest kansrijk voor het verbeteren van de omstandigheden voor het Korhoen. Het zijn, behalve de Sallandse Heuvelrug, het Dwingelderveld, het Fochteloërveen en het Kroondomein. De genoemde beheermaatregelen worden in eerste instantie hier ten uitvoer gebracht. Blijken de maatregelen ook op langere termijn succesvol te zijn, dan zullen ook in nog tien andere redelijk kansrijke gebieden maatregelen ter verbetering van de korhoenderstand worden genomen.

Gemerkte Dwergganzen uit Finland

Tot de jaren veertig was de Dwerggans *Anser erythropus* een algemeen voorkomende broedvogel in het noorden van Scandinavië. Sindsdien nam de populatie sterk af. Van de oorspronkelijke 10.000 tot 20.000 exemplaren waren er in de jaren negentig nog maar zo'n vijftig broedparen over.

Sinds 1989 zijn er totaal 121 Dwergganzen in Fins Lapland opnieuw geïntroduceerd. Deze uitgezette vogels dragen een blauwe halsring met een code bestaande uit twee cijfers of letters. In augustus 1994 zijn voor het eerst ook twee wilde Dwergganzen geringd. Dat was een volwassen vrouwtje en een afstammeling van haar. Beide hebben een groene halsband omgekregen met een code bestaande uit twee cijfers. Bovendien werd aan het mannetje van deze familie een zender bevestigd en deze drie Dwergganzen kregen ook nog een driekleurige ring om de linker poot. De zender die het mannetje omheeft, geeft informatie over de verblijfplaats door via een ontvangstkanaal van de satelliet Argos. De onderzoekers hopen zo te kunnen ontdekken waar de belangrijkste rust- en overwinteringsplaatsen zijn van deze, ernstig bedreigde, noordelijke populatie. Met behulp van de informatie die zal worden verzameld, kan men, in samenwerking met de desbetreffende autoriteiten en natuurbeschermingsorganisaties, ook proberen gebieden die voor deze soort belangrijk zijn te beschermen. Tot nu toe zijn er meldingen ontvangen van Dwergganzen met blauwe halsringen uit Finland, Rusland, Noorwegen, Zweden, Denemarken, Engeland en Nederland.

De onderzoekers zijn geïnteresseerd in alle waarnemingen van Dwergganzen, zelfs wanneer de determinatie van de soort niet helemaal zeker is of wanneer de code niet kon worden afgelezen. Men wil graag op de hoogte gesteld worden van de tijd, de datum en de plaats van de waarneming en bovendien gegevens van eventuele groepen waarmee de waargenomen Dwergganzen trekken. Als u een Dwerggans met halsring ziet en u hebt geen telescoop of kijker bij de hand, waarschuw dan zo mogelijk een ornitholoog of vogelaar die de ring zou kunnen aflezen. Inzenders van waarnemingsgegevens zullen zo spoedig mogelijk bericht terug krijgen met gegevens over het waargenomen exemplaar. Met een telescoop kunnen de codes op een afstand van enkele honderden meters worden afgelezen.

■ De gegevens kunnen worden doorgegeven aan: Juhana Markkola, WWF Lesser Whitefronted Goose Project, Märssytie 1 F 6, FIN-90560 Oulu, Finland, +358 81 341 363 of 553 1258, facsimile +358 81 553 1227.